



Gjødslingsplanlegging – forvaltning og kontroll

Kommunesamling, Nordland 27. - 28. september 2022

Bjørn Huso



Landbruksdirektoratet
Eanandoalodirektoráhtta

Forskrift om gjødslingsplanlegging

Dato	FOR-1999-07-01-791
Departement	Landbruks- og matdepartementet
Publisert	Avd I 1999 1955
Ikrafttredelse	01.07.1999
Sist endret	FOR-2014-09-03-1144
Endrer	FOR-1995-08-18-1213
Gjelder for	Norge
Hjemmel	LOV-1995-05-12-23-§3, LOV-1995-05-12-23-§18
Kortittel	Forskrift om gjødslingsplanlegging

Hjemmel: Fastsatt av Landbruksdepartementet (nå Landbruks- og matdepartementet) 1. juli 1999 etter samråd med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag og med hjemmel i lov av 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 3 og § 18.

Endringer: Endret ved forskrifter 30 juni 2000 nr. 707, 5 juli 2000 nr. 760, 24 juni 2002 nr. 707, 3 sep 2014 nr. 1144.

§ 1. Formål

Gjødslingsplanlegging har som formål å gi grunnlag for kvalitetsmessig god avling, begrense avrenning til vassdrag og tap til luft av næringsstoffer fra jordbruksarealer. **Gjødslingsplanlegging** skal sikre en ressursmessig riktig utnyttning av næringsstoffer i jordsmonnet og fra mineralgjødsel, husdyrgjødsel, slam og annen organisk og uorganisk gjødsel.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder alle foretak som disponerer jordbruksareal med planteproduksjon og som har rett til produksjonstilskudd etter § 3, § 4 og § 5 i forskrift av 22. mars 2002 nr. 283 om produksjonstilskudd i jordbruket.

Rundskriv 17/2003

Fylkesmennene
Kommunene

Postadresse: Postboks 8140 Dep.
NO-0033 Oslo, Norway
Besøksadresse: Stortingstgt. 28

Telefon: +47 24 13 10 00
Telefaks: +47 24 13 10 05
E-post: postmottak@ulf.dep.no
Web: www.ulf.dep.no

Foretaksregisteret: NO 981 544 315 MVA
Bankkonto: 7694 05 02280

Kontaktperson: **Nanna Bergan**
Vår dato: 26.03.03
Vår referanse: Rundskriv 17/2003
Rundskrevet erstatter: M-54/95 fra Landbruksdepartementet

Vedlegg:
Kopi til:
Norges Bondelag
Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Landbruksdepartementet, Landbrukspolitisk avd.
Landbrukets Forsøksringer
Jordforsk
Planteforsk
Institutt for Tekniske fag, NLH
Institutt for Jord- og vannfag, NLH
Institutt for Plantefag, NLH

Retningslinjer til forskrift om gjødslingsplanlegging

Statens landbruksforvaltning har fått flere spørsmål om praktisering av forskrift om gjødslingsplanlegging. Gjeldende forskrift er fastsatt 01.07.99, og den er sist endret 24.06.02. Forskriften finnes på vår hjemmeside og kan hentes derfra. Adressen er www.ulf.dep.no (gå til publikasjoner/forskrifter).

Regionalt miljøtilskudd i jordbruket (RMP) – forvaltningsansvar og saksbehandling

Vegledning om gjødslingsplanlegging:

Rundskriv 2022/19

Regionalt miljøtilskudd i jordbruket (RMP) – forvaltningsansvar og saksbehandling

Informasjon til kommune og statsforvalter om saksbehandlingsprosess, kontroller og retningslinjer for behandling av søknader.

Publisert: 14.06.2021 Sist oppdatert: 03.05.2022

Last ned dokumentet Skriv ut dokumentet

Landbruksdirektoratet
Eanandoalldirektoráhtta

Landbruket Forvaltningen

Språk Søk Meny

Hjem / Jordbruk / Miljø og klima / Husdyrgjødsel og gjød... / Gjødslingsplanlegging

Gjødslingsplanlegging

Gjødslingsplanlegging skal gi grunnlag for å produsere avling av god kvalitet, hindre tap av næringsstoffer til vann og til luft samt bidra til god utnyttelse av næringsstoff i jord og gjødsel.

Hvorfor gjødslingsplan

Disponerer du jordbruksareal med planteproduksjon og har rett til **produksjonstilskudd** må du ha en gjødslingsplan for å få utbetalt fullt tilskudd. Det samme gjelder dersom du skal søke om regionalt

FORMÅL MED GJØDSLINGSPLAN (§ 1)

- Gjødslingsplanen skal bidra til god utnytting av næringsstoffa i jorda, i husdyrgjødsla og andre organiske gjødselvarer og i mineralgjødsla.
- Planen skal gi grunnlag for avling av god kvalitet.
- Planen skal begrense tap av næringsstoffer fra jordbruksareal til vann og luft.

VIRKEOMRÅDE: HVEM GJELDER FORSKRIFTEN FOR? (§ 2)

- Foretak som er **berettiget** produksjonstilskudd, jf § 2 i PT-forskriften; dvs registrert i Enhetsregisteret, driver vanlig jordbruksproduksjon på en eller flere landbrukseiendommer, med vekstgrupper det søkes tilskudd for
- Arealer med planteproduksjon (§ 2 i gjødslingsplanforskriften)



HVA MENES MED «ALT JORDBRUKSAREAL» , JF § 3, NR. 2

- Kravet om gjødslingsplan gjelder for arealer som *drives aktivt*. Krav til aktiv drift, jf PT-forskriften § 4, 1. ledd og veiledningen. Dette betyr blant annet at det må være utført:
 - *nødvendig jordarbeiding*
 - *såing/planting*
 - *gjødsling*
 - *høsting/beiting av arealet*
 - *«For ettårige vekster, må foretaket utføre jordarbeiding, såing/planting og nødvendige tiltak gjennom vekstsesongen med sikte på å omsette avlingen etter vekstsesongen.»*
 - *«For grovfôrvekster og andre flerårige planter, må nødvendig jordarbeiding og høsting eller avbeiting være utført innenfor normale intervaller.»*
- Gjelder også økologiske arealer

HVA MED INNMARKSBEITE?

- Utgangspunkt: Innmarksbeite er jordbruksareal og gir grunnlag for AK-tilskudd.
- Drives innmarksbeitet aktivt: Dersom det *gjødsles*, høstes og *beites* med «normale intervaller»
 - ⇒ gjødslingsplan
- Dersom innmarksbeite er godkjent som spredeareal, jf § 24, nr 1. i forskrift om gjødselvarer mv av organisk opphav («husdyrgjødsselforskriften»)
 - ⇒ gjødslingsplan for det innmarksbeitearealet som er godkjent spredeareal
- Dersom innmarksbeitearealer ikke gjødsles – hverken med mineralgjødsel eller husdyrgjødsel:
 - ⇒ ikke krav om gjødslingsplan (for innmarksbeite som ikke gjødsles)

HVA MED UTEGANGARSAU?

- Foretaket er berettiget AK-tilskudd for grovfôr?
- Omfang av husdyrholdet?
 - > 5 GDE (=35 vinterfôra sauer)
⇒ årlig gjødslingplan
 - < 5 GDE ⇒ kommunen kan godkjenne flerårig gjødslingsplan
- Sau I utedrift (jf Mattilsynet), dvs foretaket er *ikke* berettiget AK-tilskudd for grovfôr (og det nyttes ikke mineralgjødsel på beitearealer):
⇒ ikke krav om gjødslingsplan evt flerårig plan

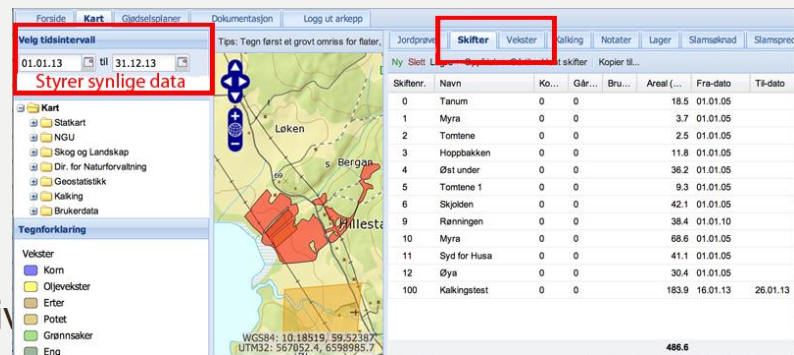


OM KRAV TIL GJØDSLINGSPLAN (§ 3)

- Nr 1: Det skal utarbeides gjødslingsplan før hver vekstsesong
 - Nr 2: Gjødslingsplanen skal omfatte alt jordbruksareal som foretaket disponerer og som stetter kravet til aktiv drift (inkl. innmarksbeite som gjødsles)
 - Nr 3: Representative jordprøver skal i hovedsak tas hvert 4. – 8. år, og det skal minimum rekvireres analyser for pH, fosfor, kalium, glødetap eller gis skjønnsmessig vurdering av moldinnhold. For leigd jord skal det vera prøver til andre året.
- *Dersom det ikkje er oppdatert gjødslingsplan (Nr. 1) eller den ikke omfattar alt areal (Nr. 2) er dette i strid med føresegnene*
- *Dersom det manglar oppdaterte jordprøver for arealet, eller delar av det, er dette i strid med føresegnene*
- *Kommer nye skifter til ved leie, skal det være jordprøver seinest 2. året*

- § 3 nr 5: Planen skal ha med kart som tydelig viser oversikt over alle skiftene
- For **kvart skifte** skal gå fram:

- Areal i dekar
- Analysetal frå jordprøver
- Forgrøde, årets vekst og venta avlingsnivå
- Gjødslingsbehov for N, P og K pr dekar
- Mengde og type husdyrgjødsel og anna organisk gjødsel
- Mineralgjødsel, type og mengde

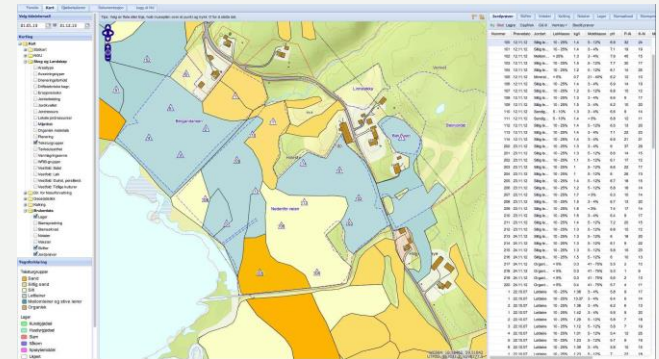


→ Dersom planen manglar kart med oversikt over alle skifter, er dette i strid med føresegnene

→ Dersom planen manglar (skiftevis) oversikt over vekstar og gjødsling inkl jordprøvetal, er dette i strid med føresegnene

JORDPRØVER

- Jordprøvene skal gi grunnlag for rett gjødsling med husdyrgjødsel/mineralgjødsel
- Jordprøvene må gi meningsfylt informasjon ift planlegging av gjødsling og kalking
- Mange og små skifter \Rightarrow en prøve for flere skifter. Må bero på en faglig vurdering der en ser jordart, dreneringstilstand, dyrkingshistorie mv
- Et slikt faglig skjønn må utøves når det skal tas nye jordprøver
- Skifteoversikten må for hvert skifte, ha referanse til jordprøve med tidspunkt for prøvetaking



KOMMUNEN KONTROLLERER GJØDSLINGSPLAN

Det er brot på føresgnene dersom planen manglar, jf [Rundskriv 2022/19](#), Kap 6:

- Oversikt over mengder og fordeling av husdyrgjødsel
 - Manglar kart med oversikt over skiftene
 - Oppdaterte jordprøvetal
 - Oversikt over vekstane som skal dyrkast og gjødslingsbehov
- *Dersom noko av dette heilt manglar, tilseier det manglande gjødslingsplan*
- *Dersom det er manglar for enkelte skifte, tilseier det mangelfull gjødslingsplan*
- *Planen må vera logisk, konsekvent og agronomisk forsvarleg. Det må også gå fram at det skal takast særskilt omsyn til ureiningsfare, der dette er aktuelt. Planen kan ellers vurderast til å vere mangelfull.*

Kontroll av gjødslingsplan – hva sier forskriften(e)?

- Kommunen eller den Landbruksdirektoratet gir myndighet, skal kontrollere at gjødslingsplan foreligger og at den tilfredsstillende de krav som forskriften setter.
- PT-forskriften
- RMP-forskriften

Avkorting - PT

- § 11, 2. ledd: «Ved brudd på forskrift 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging skal tilskuddet avkortes.»
- Foretaket mangler gjødslingsplan eller journal over plantevernmidler ⇒ 20 %
- Foretaket mangler gjødslingsplan og journal over plantevernmidler ⇒ 40 %
- Jf RMP-veglederen, kap 6.

Avkorting – regionalt miljøtilskudd (kap 6 i veglederen)

- Fordi RMP-tilskudd er et miljøtilskudd, skal brudd på dokumentasjonskravet medføre sterkere reaksjon enn det som er fastsatt i forbindelse med produksjonstilskudd.
- Brudd på disse bestemmelsene bør derfor avkortes med høyere prosentsats i miljøtilskuddet enn for produksjonstilskudd.
- For RMP kan det avkortes inntil 100 prosent av det samlede tilskuddet dersom gjødslingsplan eller journal over plantevernmidler mangler i sin helhet, eller inntil 50 prosent for mangelfull gjødslingsplan eller journal over plantevernmidler.
- Avkortingens størrelse:
 - Det må se på hvor relevant gjødslingsplan er for formålet med det omsøkte tilskuddet
 - Fra RMP-veglederen: «Eksempelvis kan det ved mangelfull gjødslingsplan/plantevernjournal i praksis bety en avkorting i samlet tilskudd som er nærmere 50 prosent dersom tilskudd til miljøvennlig spredning og ingen jordarbeiding om høsten utgjør en stor del av totaltilskuddet. Dersom tiltak som gjelder naturmangfold, kulturminner o.l. utgjør mesteparten av tilskuddet, vil avkortingene normalt kunne være ned mot 20 %.»
 - Det må gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle

Flerårige planer

- Foretak med enkel driftsform og liten variasjon i arealbruk eller ekstensiv drift, og med liten variasjon i gjødslinga, kan få godkjent gjødslingsplan for inntil 5 år.
- Enkel driftsform kan for eksempel være ensidig grasdyrkign med mye varig eng.
- Må vurdere forurensingsfare/sårbare vassdrag i området
- Kan ikke godkjennes for foretak med mer enn 5 GDE.
- Kommunen skal være restriktiv.
- Søknaden må sendes på forhånd, vedlagt gjødslingsplan.

Dispensasjon (§ 5) og flerårige planer (§ 3 nr 1)

Hvem gjør hva? Og når?

- Landbruksdirektoratet, eller den Landbruksdirektoratet gir myndighet, kan i særlige tilfeller dispensere fra forskriften. Kommunen kan dispensere fra kravet om gjødslingsplan for foretak med jordbruksarealer som drives svært ekstensivt.
- Rundskriv 17 (2003): «Statens landbruksforvaltning gir nå fylkesmannen myndighet til å dispensere fra forskriften i særlige tilfeller, jf. § 5 i forskrift om gjødslingsplanlegging. Dette gjelder dispensasjoner utover kommunens myndighet til å dispensere fra kravet om gjødslingsplan for foretak med jordbruksarealer som drives svært ekstensivt.»
- Kommunen kan godkjenne flerårige planer (inntil 5 år) for foretak med mindre enn 5 GDE, og med enkel eller ekstensiv drift (3 § nr. 1)
- Kommunen kan dispensere når det gjelder ekstensiv drift (for hele foretak eller for deler av foretakets areal)
- For øvrig er det Statsforvalteren som må gi dispensasjoner fra forskriften i særlige tilfeller.
- Søknader om godkjenning av flerårige planer og dispensasjon må sendes på forhånd – ikke etter at kontrollen har avdekket avvik!